

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-11 ta' Marzu, 2004

Ċitazzjoni Numru. 573/1999/1

George u Pauline konjuġi CINI

VS

Maestro Joseph GATT

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fit-8 ta' Marzu, 1999, li bih l-atturi ippremettew:-

Illi l-attur George Cini kien ikkonseja lill-konvenut diversi prodotti, fosthom karawett, fażola barley, kif ukoll diversi 'cellophane reels', kif jinsabu elenkati fl-anness Dok. "A", sabiex il-konvenut jesegwixxi xogħol ta' 'packing';

Illi wara li saret il-konsenja tal-oġġetti fuq imsemmija, bejn il-partijiet inqalgħu problemi ta' konteġġi, u l-konvenut arbitrarjament irrifjuta milli jesegwixxi x-xogħol ta'

'packing' lilu inkarigat u arbitrarjament ukoll irrifjuta li jirritorna lill-atturi l-oġġetti fuq imsemmija;

Illi stante li l-prodotti kienu ta' tali natura illi jeŋżienu wara ċertu żmien, l-atturi kienu interpellaw lill-konvenut sabiex jirritornalhom dawn il-prodotti, iżda l-konvenut baqa' inadempjenti u għalhekk l-atturi kellhom jipproċedi kontra l-konvenut ġudizzjarjament;

Illi di fatti l-atturi fetġu kawża kontra l-konvenut, fl-istess ismijiet taċ-ċitazzjoni odjerna (Ċitaz. Nru. 2764FDP) u talbu lill-Onorabbli Qorti jogħgobha tordna lill-konvenut sabiex jirritorna l-oġġetti fuq imsemmija lill-atturi, u dan b'riserva għal kull azzjoni għad-danni spettanti lill-atturi kontra l-istess konvenut;

Illi l-konvenut mhux talli ma rregolax il-posizzjoni tiegħu u rritorna dawn l-oġġetti lill-atturi kif minnu mitlub talli anke appella mis-sentenza mogħtija mill-Onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fit-2 ta' Mejju, 1997 sabiex ikompli jtawwal il-proċeduri, u finalment, fl-istadju tal-appell, l-avukat difensur tal-konvenut kien iddikjara li kien ġie nformat mill-konvenut illi l-prodotti 'de quo' ma kienux għadhom fil-pussess tal-konvenut għax jew kienu nsterqu, jew ittieklu mill-ġrieden jew ħaduhom tal-'Comtec' jew tas-Sanita';

Illi b'sentenza mogħtija fil-25 ta' Jannar, 1999 l-Onorabbli Qorti tal-Appell in vista ta' din id-dikjarazzjoni, iddisponiet mill-appell interpost mill-konvenut billi ddikjarat li ma kinitx se tieġu iżjed konjizzjoni tal-mertu stante illi dan kien ġie eżawrit (peress illi l-prodotti ċertament li ma setgħux jiġu ritornati lill-atturi) u kkundannat lill-konvenut biex iħallas l-ispejjeż kollha taż-żewġ istanżi u b'riserva favur l-atturi għal kull azzjoni għad-danni li l-istess atturi kienu riservaw fiċ-ċitazzjoni promotorja tagħhom;

Illi huwa ċar u manifest illi l-aġir tal-konvenuti kkawża lill-atturi danni inġenti konsistenti kemm fit-telf tal-prodotti u l-oġġetti lilu konsenjati u kif ukoll f'telf ta' introjtu u negozju;

Għalhekk l-atturi talbu lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex:

(i). Tiddikjara illi l-konvenut bl-aġir tiegħu kif fuq indikat ikkaġuna danni ingenti lill-atturi;

(ii) Tillikwida l-ammont ta' danni sofferti mill-atturi, okkorrendo bl-opera ta' perit nominandi; u

(iii) Tikkundanna lill-konvenut biex iħallas lill-atturi dak l-ammont in linea ta' danni kif likwidat minn din l-Onorabbli Qorti;

Bl-ispejjeż kollha inkluż dawk tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju preżentat illum stess kontra l-konvenut u bl-imġax legali sad-data tal-pagament effettiv kontra l-konvenut ingunt minn issa għas-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-atturi, flimkien mad-dokument meħmuż magħha;

Rat in-Nota mressqa fil-21 ta' April, 1999, li biha l-imħarrek eċċepixxa:

1. Illi preliminarjament, mart il-konvenut, Mariella Gatt, kellha tkun parti fil-kawża u għalhekk jeħtieġ il-kjamata in kawża tagħha;

2. Illi preliminarjament ukoll, peress illi l-konvenut jinsab assenti minn dawn il-Gzejjer għaliex qed jistudja r-restawr ġewwa Padova, jeħtieġ li jiġi nominat kuratur biex jirrappreżenta lill-assenti, anke jekk martu nkarigat avukat biex jrrispondi ċ-ċitazzjoni;

3. Fil-mertu u bla preġudizzju għall-premess, it-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt peress illi meta l-oġġetti tal-ikel kienu ġewwa l-fabbrika (Dok. "A", li ma ngħatatx kopja tiegħu, qed jiġi kkontestat), jew insterqu, jew ittieklu mill-ġrieden, jew neħnewhom u ddisponew minnhom tal-Comtec jew ħaddiema tas-Sanita'. Mart il-konvenut taf biss li meta marret il-fabbrika, sabitha sgassata u l-oġġetti tal-ikel neqsin. Huma jikkontestaw kull responsabilita' għall-akkadut;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-imħarrek;

Rat il-verbali tas-smiġħ tat-22 ta' Novembru, 1999, u tas-17 ta' Jannar, 2000;

Rat id-Degriet tagħħa (diversament presjeduta) tat-22 ta' Mejju, 2000, li biħ ħatret lill-Avukat Dottor Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju tagħħa biex tiġbor il-provi tal-partijiet;

Rat il-verbal tas-seduta miżmuma mill-Assistent Ġudizzjarju fid-29 ta' Settembru, 2000;

Rat ix-xħieda mogħtija mill-partijiet, magħduda magħħom dik imressqa bil-mezz tal-affidavit;

Rat il-verbal tas-seduta miżmuma mill-Assistent Ġudizzjarju fis-7 ta' Mejju, 2001;

Rat id-Degriet tagħħa (diversament presjeduta) tas-6 ta' Mejju, 2002¹, li biħ ordnat lill-Assistent Ġudizzjarju trodd lura l-process wara li żżomm is-seduti tal-aħħar hemm imsemmija għall-provi tal-imħarrek;

Rat id-Degriet tagħħa tat-18 ta' Marzu, 2003², li biħ ordnat li l-atti tal-kawża 2764/96FDP maqtugħa mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Jannar, 1999, jiġu meħmużin mal-atti ta' din il-kawża, u kif ukoll id-degriet tagħħa tal-21 ta' Mejju, 2003, li biħ awtorizzat li titressaq kopja ta' dawħ l-atti minflok l-original;

Rat in-Nota mressqa mill-atturi fit-28 ta' Mejju, 2003, bid-dokumenti meħmużin magħħa a tenur tad-degrieti fuq imsemmija;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukat tal-atturi;

Rat l-atti kollħa tal-kawża;

¹ Paġ. 70 tal-process

² Paġ. 76 tal-process

Rat id-degrieti tagħha tal-24 ta' Ġunju, 2003, tas-6 ta' Novembru, 2003, tas-16 ta' Diċembru, 2003, u tat-23 ta' Jannar, 2004, li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza fin-nuqqas ta' xkiel;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għall-ħlas ta' danni. L-atturi jgħidu li l-imħarrek żamm għandu mingħajr jedd kwantita' ta' prodott tagħhom li kienu għaddewlu biex jippakkjah f'boroż u liema prodott tgħarraq u ntrema kemm dam għandu. Qegħdin jitolbu li hu jiġi kundannat jagħmel tajjeb għat-telf li garrbu minħabba dan in-nuqqas tiegħu;

Illi għal din l-azzjoni l-imħarrek laqa' kemm billi ressaq xi eċċezzjonijiet preliminari u kif ukoll billi qal (permezz ta' martu li dak iż-żmien kienet mandatarja tiegħu billi huwa kien imsiefer), fil-mertu, li ma jaħti bl-ebda mod għal xi telf li setgħu garrbu l-atturi ladarba l-prodott kien insteraq jew ittiekel mill-grieden jew tneħħa mill-impjegati tiegħu jew nies imqabbdin mis-Sanita' minn ġol-fabbrika li kien tqiegħed fiha l-istess prodott fi żmien li hu kien imbiegħed minn Malta;

Illi, fil-qosor, il-fatti ewlenin li jirriżultaw mill-atti tal-kawża juru li f'xi żmien matul l-1995 l-atturi kienu għaddew lill-imħarrek kwantita' ta' karawett, xgħir, fażola, favetta, u bżar miħhun biex jippakkjahom f'boroż tas-*cellophane*. L-atturi kienu għaddew lill-imħarrek rombli tas-*cellophane* biex jgħaddihom minn makna li huwa kellu u li tqattagħhom f'qisien ta' boroż apposta biex jitqiegħed fihom il-prodott imsemmi. Wara ftit żmien li beda jsir ix-xogħol, inqalgħet kwestjoni bejn il-partijiet dwar il-ħlas li kellu jirċievi l-imħarrek għal kull pakkett li jimla, u l-proċess waqaf. Fl-1996, infetħet kawża mill-atturi għar-radd lura tal-prodott li kien għadu f'idejn l-imħarrek. Ingħatat sentenza fit-2 ta' Mejju, 1997, li ordnat lill-imħarrek irodd lura l-prodott li kellu f'idejh. L-attur appella minn dik is-sentenza. Saż-żmien li nstema' l-appell, il-prodott ma kienx baqa' iżjed f'idejn l-imħarrek. Il-Qorti tal-Appell ma

baqgħetx tqis iżjed it-talbiet tal-atturi dwar il-mertu, ladarba l-prodott ma setax iżjed jintradd lura lill-atturi, u waħħlet lill-imħarrek iħallas l-ispejjeż kollha tal-kawża, f'sentenza li ngħatat fil-25 ta' Jannar, 1999. Fit-8 ta' Marzu, 1999, infetħet din il-kawża;

Illi, qabel ma l-Qorti tgħaddi biex tqis il-kwestjoni fil-mertu, jidher xieraq li jitqiesu l-eċċezzjonijiet preliminari mqanqlin mill-imħarrek. Dawn jikkonsistu f'zewġ eċċezzjonijiet: l-ewwel waħda titkellem dwar is-sejħa fil-kawża ta' mart l-imħarrek, u t-tieni waħda dwar il-ħatra ta' kuraturi biex jirrapprezentawh, ladarba huwa kien dak iż-żmien imsiefer minn Malta. Fis-sewwa, irid jingħad li l-imħarrek ma tantx seħaq iżjed fuq l-imsemmija eċċezzjonijiet matul is-smiġħ tal-kawża, imma xorta baqa' ma rtirahomx. Fil-fehma tal-Qorti, madankollu, l-imsemmija eċċezzjonijiet ma jidhrux mistħoqqa;

Illi dwar l-ewwel eċċezzjoni, kien imiss lill-imħarrek li jgħid u juri għaliex martu messha kienet imħarrka wkoll. M'hemmx dubju li l-qofol tal-arranġamenti li seħħew bejn il-partijiet kienu jaqtgħu 'l barra għal kollox lil mart l-imħarrek. Qatt ma jidher li kienet involuta f'xi negozjati jew f'xi tmexxija tan-negozju ta' żewġha. Hija nnifisha, li ressqet id-Dikjarazzjoni maħlufa bħala mandatarja ta' żewġha flimkien man-Nota tal-Eċċezzjonijiet, ma fissritx għaliex kellha tiġi mħarrka flimkien ma' żewġha. Fl-ebda waqt ma ntwera x'interess ġuridiku għandha fl-eżitu jew fis-smiġħ tal-kawża, u lanqas ma ġie b'xi mod imfisser kif setgħet titqies bħala kontradittriċi legittima tat-talbiet attriċi, kif huwa meħtieġ li jintwera għall-finijiet tal-artikolu 961 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta;

Illi dwar it-tieni eċċezzjoni, jingħad biss li matul is-smiġħ tal-kawża, l-imħarrek deher personalment biex jikkontesta l-azzjoni attriċi u għalhekk waqgħet fix-xejn il-ħtieġa li jinħatar kuratur biex jirrapprezentah fl-atti tal-kawża. B'żieda ma' dan jingħad li jekk mart l-imħarrek kienet tassew debitament maħtura bħala mandatarja ta' żewġha, ma kien hemm l-ebda raġuni għaliex kellu jinħatar kuratur ladarba l-ġudizzju kien sħiħ;

Għal dawn ir-raġunijiet, l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet m'humiex sejrin jintlaqgħu;

Illi għal dak li jirrigwarda r-responsabbilta' ta' dak li seħħ, jibda biex jingħad li filwaqt li jaqa' fuq l-atturi li juru x'inhi l-ħsara li huma ġarrbu, min-naħa l-oħra jaqa' fuq l-imħarrek li juri għaliex huwa m'għandux jinżamm responsabbli għat-telfien, tgħarrieq jew tneħħija minn taħt il-kontroll tiegħu tal-prodott li kien ġie fdat f'idejh biex jippakkjah, ladarba l-ħwejjeġ mgħoddija lil mill-atturi kienu taħt il-kontroll tiegħu. Dan kollu jingħad fil-limiti ta' dak li trid il-liġi nnifisha³;

Illi biex tqis sewwa l-aspetti fattwali tal-kawża l-Qorti ssib ta' utilita' kbira dak li diġa' irriżulta fi proċeduri oħrajn mibdijin mill-atturi kontra l-istess imħarrek fl-1996⁴ u li dwarhom ingħatat sentenza minn din il-Qorti (diversament presjeduta) f'Mejju tal-1997, u kif konfirmata mill-Qorti tal-Appell Ċivili f'Jannar tal-1999⁵. Dan jingħad għaliex l-evalwazzjonijiet magħmulin f'dik il-kawża jidher ta' siwi mhux zgħir għas-soluzzjoni tal-azzjoni attriċi prezenti, għaliex f'din il-kawża x-xhieda mressqa jidher li kienet tiffoka iżjed fuq iċ-ċirkostanzi ta' kemm kellu jkun il-prezz li l-imħarrek messu tħallas ta' kull pakkett li ippakkja. Ġie stabilit f'dik is-sentenza li l-merkanzija li l-atturi għaddew lill-imħarrek "ġiet minnu indebitament miżmuma" u wkoll li l-istess merkanzija "ġiet distrutta fil-mument meta din kienet għadha fil-pussess abbużiv tiegħu";

Illi ftit li xejn jibqgħalha siwi l-kwestjoni dwar jekk l-atturi marrux biex jiġbru lura l-merkanzija li kienu ikkonsenjaw jew jekk messux kien l-imħarrek li baġhat jgħarrafhom biex imorru jigbruha mingħandu, u dan għaliex l-istess imħarrek wera bid-dieher li me kellux f'moħħu li jitlaqha minn taħt idejh sakemm l-atturi ma jkunux ħallsuh dak li ippretenda li kien jistħoqqlu ta' kull pakkett li ħareġ;

Illi, min-naħa l-oħra, l-imħarrek lanqas f'din il-kawża ma miera l-fatt tal-konsenja; lanqas ma ċaħad li kien żamm

³ Art. 1031, 1032(1), 1033 u 1038 tal-Kap 16

⁴ Ċitazz. Nru. 2476/96FDP

⁵ Ara kopja f'pagġ. 91 sa 97 tal-proċess

f'idej il-merkanzija (biċċa minnha diġa' misrura f'pakketti, u biċċa oħra fl-ixkejjer) li għaddewlu l-atturi⁶. Naqas ukoll li juri li, sakemm din kienet għandu, ħa ħsiebha kif imiss. Meta kien jaf li l-merkanzija kienet tmur wara xi żmien, xorta ma weriex li ħa xi miżuri biex ma jħallihix tmur jew li ma tispicċax fix-xejn. Fil-fatt, kien hu stess li (fl-atti tal-kawża l-oħra u qabel ma ngħatat is-sentenza mill-Qorti tal-Appell) stqarr li dik il-merkanzija jew kienu kiluha l-ġrieden jew kienet insterqet jew ittiegħdet mill-maħzen tiegħu minn tas-Sanita' biex jeqirduha. Dan l-atteggjament huwa wisq 'il bogħod minn kif missier tajeb tal-familja huwa mistenni li jieħu ħsieb ħwejġu. Minn dawn il-fatti, il-Qorti tilmaħ fl-imħarrek grad qawwi ta' traskuraġni li torbot miegħu kull responsabbiltà għat-telf tal-merkanzija li kienet proprjeta' tal-atturi;

Illi dwar id-dannu mgarrab mill-atturi huwa meħtieġ li jsiru żewġ aċċertamenti. Fl-ewwel lok, irid jintwera (mill-atturi) kemm kienet il-kwantita' ta' merkanzija li nżammet mill-imħarrek. Fit-tieni lok, irid jiġi stabilit il-valur ta' dik il-merkanzija. Ta' min jgħid li l-atturi jisħqu wkoll li parti mid-danni mgarrbin minhom jikkonsistu fl-ispejjeż tal-ewwel kawża li fetħu kontra l-imħarrek. Għandu jkun evidenti li din il-Qorti ma tistax tillikwida bħala dannu dak li l-atturi jistgħu u għandhom kull mezz li jiġbru bħala titolu eżekuttiv imnissel mill-imsemmija proċeduri ta' qabel;

Illi dwar il-kwantita' tal-merkanzija, l-atturi jfissru din f'żewġ għamliet: kien hemm il-materjal li jittiekel u kien hemm ir-rombli tas-*cellophane* li fihom il-merkanzija kellha tiġi ippakkjata⁷. Flimkien mal-Att taċ-Ċitazzjoni, ressqu prospett⁸ li jfisser kull waħda minn dawn iż-żewġ għamliet li tagħhom qegħdin jitolbu l-kumpens. Minn dan id-dokument, joħroġ sewwa kemm kienet il-kwantita' ta' merkanzija u rombli li ngħaddew lill-imħarrek u li, b'xi mod jew ieħor, ma ntraddux lura lill-atturi. Filwaqt li l-atturi żammew ma' dan it-tagħrif, l-imħarrek ma għamel l-ebda tentativ serju biex jiċċad din il-prova;

⁶ Xhieda tal-imħarrek 10.4.2001, f'paġġ. 39 sa 42 tal-proċess

⁷ Affidavit ta' Geoge Ċini 1.2.2000, f'paġġ. 17 tal-proċess

⁸ Dok "A", f'paġġ. 5 tal-proċess

Illi dar is-siwi tal-imsemmija merkanzija jingħad li iżjed 'il quddiem fil-kawża, l-atturi ressqw wkoll prospett ieħor⁹ li ġie mfisser bħala "l-prezz tas-suq kif inhuwa sejjer. ... Dan huwa l-prezz ta' meta l-merkanzija ġiet konsenjata lill-konvenuti"¹⁰. Il-Qorti tinnota li, madwar xahar wara, l-attriċi ressqet prospett¹¹ ieħor b'valuri oħrajn dwar l-istess ammonti. Id-differenza bejn dan il-prospett u l-ieħor ta' qablu hi fid-differenza tal-prezz tal-merkanzija fiż-żmien li tressaq, u jiġifieri kemm inbidlu l-prezzijiet f'medda ta' sena;

Illi hawn ukoll l-imħarrek ma ċaħad xejn mill-prova attriċi. Lanqas ħass li kellu jmieri xi valuri mogħtija mill-istess atturi fil-prospetti mressqin minnhom. Id-diffikulta' waħdanija li ssib il-Qorti hi marbuta maż-żmien li għandu itqies għall-finijiet tal-valur tal-merkanzija. Dan jingħad għaliex diġa' ntwera li l-istess merkanzija kienet inqerdet qabel ma ngħatat is-sentenza tal-Qorti tal-Appell fl-ewwel kawża, u għalhekk it-telf imġarrab mill-atturi jidher li għandu jintrabat ma' dak iż-żmien u mhux maż-żmien tal-lum, u dan minkejja li l-likwidazzjoni tad-dannu mġarrab sejra ssir f'din is-sentenza;

Illi, għalhekk, il-Qorti sejra taċċetta l-ewwel valutazzjoni mressqa mill-atturi bħala dik li l-iżjed tqarrab mal-valur xieraq u rejali tal-ħsara mġarrba minnhom meta ħareġ li dik il-merkanzija ma setgħetx tintradd lura lilhom iżjed. F'dan il-każ, il-Qorti qegħda tillikwida dawn id-danni fis-somma ta' elf erba' mija u wieħed u tmenin lira Maltija u ħamsin ċenteżmu (Lm 1481.50);

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

Filwaqt li **tiċħad l-eċċezzjonijiet kollha** tal-imħarrek Joseph Gatt bħala m'humiex mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u tiddikjara lill-istess imħarrek responsabbli b'għamilu għall-ħsara mġarrba mill-atturi

⁹ Dok. "GC", f'pag. 29 tal-proċess

¹⁰ Xhieda ta' Pauline Ċini 29.9.2000, f'pag. 30 tal-proċess

¹¹ Dok "A", f'pag. 32 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

meta naqas li jroddilhom lura l-merkanzija lilu minnhom konsenjata;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tillikwida d-dannu mgarrab fis-somma ta' elf erba' mija u wieħed u tmenin lira Maltin u ħamsin ċenteżmu (Lm 1481.50);

Tilqa' t-tielet talba attriċi u tikkundanna lill-imħarrek iħallas lill-atturi s-somma ta' Lm 1481.50 bħala danni hekk likwidati; u

Tikkundanna lill-imħarrek iħallas l-ispejjeż kollha tal-kawża, magħduda l-imgħaxijiet legali fuq is-somma hawn likwidata b'effett mil-lum sal-jum tal-ħlas effettiv.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----